

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Dorota Goss-Kokot (spr.)
Sędziowie:	SSA Hanna Hańczewska-Pawłowska SSA Marta Sawińska
Protokolant:	st.sekr.sądowy Emilia Wielgus

po rozpoznaniu w dniu 18 kwietnia 2013 r. w Poznaniu

sprawy **I. B.** obwinionego o to, że pełniąc funkcję opiekuna wycieczki szkolnej do L., będąc jednocześnie dyrektorem szkoły, podjął decyzję o samodzielnym powrocie ucznia – R. A., uczestnika wycieczki – z miejscowości C. (Francja) do Polski, naraził ucznia na niebezpieczeństwo nie zapewniając mu opieki podczas podróży powrotnej do Polski, czym uchybił obowiązkowi nauczyciela określonym w art. 6 pkt 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006r. Nr 97, poz. 674 z późn. zm.), za co w myśl art. 75 ust 1 cyt. ustawy podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej

na skutek odwołania obwinionego I. B.

od orzeczenia Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Ministrze Edukacji Narodowej

z dnia 24 października 2012 r. sygn. akt OKDN-11/12

uchyla zaskarżone orzeczenie oraz poprzedzające je orzeczenie dyscyplinarne Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Wojewodzie (...) z dnia 20 stycznia 2012r. i umarza postępowanie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 27 maja 2009 roku Komisja Dyscyplinarna dla Nauczycieli przy Wojewodzie (...) wszczęła postępowanie dyscyplinarne w stosunku do I. B. – dyrektora I Liceum Ogólnokształcącego w W., obwiniając go o to, że: pełniąc funkcję opiekuna wycieczki szkolnej do L., będąc jednocześnie dyrektorem szkoły, podjął decyzję o samodzielnym powrocie ucznia – R. A., uczestnika wycieczki, z miejscowości C. (Francja) do Polski, naraził ucznia na niebezpieczeństwo nie zapewniając mu opieki podczas podróży powrotnej do Polski, czym uchybił obowiązkowi nauczyciela określonym w art. 6 pkt 1 ustawy z 26 stycznia 1982 roku Karta Nauczyciela, za co w myśl art. 75 ust. 1 cyt. ustawy podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Orzeczeniem dyscyplinarnym z 18 marca 2010 roku Odwoławcza Komisja Dyscyplinarna dla Nauczycieli przy Ministrze Edukacji Narodowej po rozpoznaniu sprawy I. B. w związku z odwołaniem obrońcy obwinionego od

orzeczenia Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Wojewodzie (...) z 18 września 2009 roku, utrzymała w mocy zaskarżone orzeczenie, którym wymierzono obwinionemu karę nagany z ostrzeżeniem.

Po rozpoznaniu odwołania obrońcy obwinionego od orzeczenia z 18 marca 2010 roku Sąd Apelacyjny w Poznaniu Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych uchylił zaskarżone orzeczenie oraz orzeczenie Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Wojewodzie (...) z 18 września 2009 roku, zniósł postępowanie w całości i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Wojewodzie (...).

Komisja Dyscyplinarna dla Nauczycieli przy Wojewodzie (...), po ponownym rozpoznaniu sprawy, orzeczeniem dyscyplinarnym z 20 stycznia 2012 roku uznała obwinionego I. B. winnym zarzucanych mu czynów, czym uchybił art. 6 pkt 1 ustawy Karta Nauczyciela, i w myśl z art. 76 ust. 1 pkt 1 ustawy Karta Nauczyciela wymierzyła mu karę nagany z ostrzeżeniem.

W uzasadnieniu orzeczenia Komisja wskazała, że na obwinionym, jako opiekunie wycieczki szkolnej spoczywał obowiązek zapewnienia jej uczestnikowi R. A., bezpieczeństwa, bez względu na okoliczność, iż uczeń ten był pełnoletni. Wycieczka o charakterze dydaktycznym, stanowiła formę zajęć organizowanych przez szkołę. Obwiniony nie wypełnił prawidłowo powierzonej mu funkcji opiekuna wycieczki szkolnej, zezwalając na samodzielny powrót ucznia – uczestnika wycieczki, z Francji do Polski bez zapewnienia mu opieki w czasie podróży powrotnej. Takim zachowaniem obwiniony naruszył obowiązek rzetelnego realizowania zadań związanych z powierzonym mu stanowiskiem oraz podstawowymi funkcjami szkoły.

Odwołanie od powyższego orzeczenia do Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Ministrze Edukacji Narodowej wniósł obrońca obwinionego.

Orzeczeniem z 24 października 2012 roku Odwoławcza Komisja Dyscyplinarna dla Nauczycieli przy Ministrze Edukacji Narodowej postanowiła zaskarżone orzeczenie utrzymać w mocy.

W ocenie Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej zarzut przedawnienia podniesiony przez obrońcę uznać należało za bezzasadny. Postępowanie dyscyplinarne zostało wszczęte w terminie, nie zostało umorzone, i jako takie nie ulega przedawnieniu.

Odnosząc się do merytorycznej oceny odwołania Komisja wskazała, że na obwinionym jako dyrektorze szkoły spoczywał obowiązek prowadzenia dokumentacji, w tym księgi uczniów. Z tego względu niewiarygodna jest okoliczność, jakoby obwiniony nie miał wiedzy na temat statusu prawnego ucznia.

I. B. był również odpowiedzialny za organizację wycieczki zagranicznej, niezależnie od faktu, że brał w niej udział jako opiekun. Tego rodzaju sytuacja doprowadziła do kolizji w pełnieniu przez dyrektora funkcji nadzoru pedagogicznego i zwierzchnictwa nad podległymi mu pracownikami z funkcją opiekuna wycieczki, który realizuje inne zadania zlecone przez kierownika.

Powyższe orzeczenie zaskarżył obrońca obwinionego składając do Sądu Apelacyjnego w Poznaniu odwołanie.

Obrońca zaskarżając orzeczenie w całości wniósł o jego zmianę oraz poprzedzającego go orzeczenia Komisji Dyscyplinarnej I stopnia, poprzez umorzenie postępowania ze względu na przedawnienie oraz niedopuszczalność prowadzenia postępowania, ewentualnie o uniewinnienie obwinionego od zarzucanego mu czynu.

Obrońca podniósł zarzuty:

- naruszenia prawa materialnego, polegającego na zastosowaniu art. 6 i art. 75 ust. 1 ustawy z 26 stycznia 1982 roku Karta Nauczyciela wobec obwinionego i niezastosowaniu art. 81 ustawy,

- naruszenia przepisów postępowania, które miały wpływ na wynik sprawy, polegające na naruszeniu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 22 stycznia 1998 roku w sprawie komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli i trybu postępowania dyscyplinarnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Na uwzględnienie zasługiwał podniesiony przez obrońcę obwinionego zarzut przedawnienia karalności. Jest to zarzut najdalej idący, wobec czego Sąd Apelacyjny za bezprzedmiotowe uznał odnoszenie się do pozostałych zarzutów odwołania.

Obrońca I. B. uzasadniając swoje stanowisko w tym zakresie wskazał, że dopuszczenie do sytuacji pozostawiania w stanie obwinienia bez ustalonych granic czasowych jest niezgodne z Konstytucją. Jeżeli prawo karne przewiduje przedawnienie karalności przestępstw, to tym bardziej instytucja ta winna mieć zastosowanie w stosunku do przewinień dyscyplinarnych.

Zgodnie z treścią art. 81 ust. 1 ustawy z 26 stycznia 1982 roku Karta Nauczyciela postępowanie dyscyplinarne nie może być wszczęte po upływie 3 miesięcy od dnia uzyskania przez właściwy organ, przy którym powołana została komisja dyscyplinarna - wiadomości o popełnieniu czynu uzasadniającego nałożenie kary i po upływie 3 lat od popełnienia tego czynu. Jeżeli jednak czyn stanowi przestępstwo, okres ten nie może być krótszy od okresu przedawnienia ścigania tego przestępstwa.

Wykładania gramatyczna cytowanego przepisu może w istocie prowadzić do wniosku, że postępowanie dyscyplinarne wszczęte w terminach w nim określonych nie ulega przedawnianiu.

Przyjęcie takiej interpretacji jest w ocenie Sądu Apelacyjnego nie do zaakceptowania.

Tytułem wstępu powołać warto fragment rozważań zawarty w uchwale Sądu Najwyższego z 24 stycznia 2013 roku w sprawie I KZP. 18/12. Orzeczenie to co prawda dotyczy przede wszystkim kwestii rozwiązań stosowanych przez ustawodawcę w odniesieniu do zasad odwoływania się od orzeczeń organów dyscyplinarnych, a także rodzaju procedury mającej zastosowanie przy rozpoznawaniu tych odwołań, zawarto w nim jednak również stwierdzenia o charakterze ogólnym, dotyczące postępowania dyscyplinarnego różnych grup zawodowych, które mogą stanowić punkt wyjścia dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie.

Otóż, Sąd Najwyższy odwołał się do orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, w którym wielokrotnie akcentowano, że postępowanie dyscyplinarne zachowuje wszystkie gwarancje praw jednostki, określone przepisami art. 42-45 i 78 Konstytucji RP, które znajdują zastosowanie do oceny nie tylko regulacji stricte karnych, ale również do innych mających charakter represyjny. Najbliższe państwowemu prawu karnemu jest prawo dyscyplinarne, które wprost należy uważać za szczególną gałąź czy rodzajową odmianę prawa karnego (wyrok z 8 grudnia 1998 roku, w sprawie K 41/97).

Poza wszelkim sporem pozostaje jak skonstatował Sąd Najwyższy, stwierdzenie, że odpowiedzialność dyscyplinarna ma charakter represyjny. Wystarczy spojrzeć na katalog kar orzekanych w tym postępowaniu, aby przekonać się, w jak wielu punktach są one zbliżone lub wręcz identyczne z karami i środkami karnymi orzekanymi w ramach odpowiedzialności karnej. W określonych wypadkach mogą one przybierać też postać represji ekonomicznej lub czasowego albo nawet trwałego pozbawienia prawa wykonywania zawodu bądź prowadzenia określonej działalności.

Zasadne jest wobec powyższego, przy omówieniu istoty pojęcia przedawnienia, odwołanie się do dorobku doktryny wypracowanego na tle regulacji kodeksu karnego.

I tak, przedawnienie jest instytucją opierającą się na przekonaniu, że po upływie znacznego czasu od popełnienia przestępstwa pociąganie jego sprawcy do odpowiedzialności nie jest celowe. Przedawnienie jest przede wszystkim okolicznością uchylającą karalność, co oznacza, że aspekt materialny tej instytucji wysuwa się na plan pierwszy.

Skutkiem procesowym przedawnienia jest zakaz wszczynania postępowania oraz nakaz umorzenia postępowania wszczętego w sprawie o przestępstwo, którego karalność ustała. Artykuł 101 § 1 k.k. różnicuje okresy przedawnienia karalności w zależności od wagi przestępstwa - zgeneralizowanej oceny jego społecznej szkodliwości (tak Andrzej Marek, Komentarz do art. 101 kodeksu karnego, LEX 2010).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, iż tylko interpretacja art. 81 ust. 1 Karty Nauczyciela zakładająca, że uregulowanie to dotyczy również przedawnienia karalności, znajduje racjonalne uzasadnienie.

W pierwszej kolejności, za takim poglądem przemawia wyodrębnienie w omawianym przepisie dwóch sytuacji, tj. takiej kiedy przewinienie dyscyplinarne nie wyczerpuje jednocześnie znamion przestępstwa oraz takiej, w której stanowi ono jednocześnie przestępstwo.

Oczywisty jest wniosek, że w tej drugiej sytuacji czyny będące przedmiotem postępowania dyscyplinarnego uznać należy za bardziej szkodliwe i z tego właśnie względu ustawodawca zdecydował, że w stosunku do takich przewinień w postępowaniu dyscyplinarnym obowiązują terminy przedawniania odnoszące się do danego przestępstwa, a zatem co do zasady dłuższe.

Brzmienie przepisu wskazujące na „okres przedawnienia ścigania tego przestępstwa” nie może mieć zasadniczego znaczenia przy jego interpretacji, skoro jak wskazano w doktrynie podkreśla się, że aspekt materialny instytucji przedawnienia wysuwa się na plan pierwszy. Skutkiem procesowym przedawnienia jest zakaz wszczynania postępowania oraz nakaz umorzenia postępowania wszczętego w sprawie o przestępstwo, którego karalność ustała.

Gdyby przyjąć, że zgodnie z art. 81 ust. 1 Karty Nauczyciela przedawnienie karalności przewinień dyscyplinarnych nie następuje, o ile postępowanie to zostało wszczęte we właściwym czasie, to w konsekwencji należało by również zaakceptować wniosek, że ustawodawca przewidział w prawie karnym przedawnienie karalności przeważającej liczby różnego rodzaju przestępstw, o wyjątkach będzie mowa poniżej, a nie wprowadził tej instytucji do postępowania dyscyplinarnego, dotyczącego przewinień dyscyplinarnych, z więc zasługujących na słabszą represję.

W ocenie Sądu Apelacyjnego wniosek ten jest nie do przyjęcia, przy założeniu racjonalności działań ustawodawcy.

Broniąc poglądu o przedawnianiu karalności przewinień dyscyplinarnych na gruncie omawianego przepisu, za zupełnie nieuzasadnione należy również przyjąć rozwiązanie, zgodnie z którym ustawodawca przewidział stosunkowo krótki termin na wszczęcie postępowania dyscyplinarnego i jednocześnie zdecydował, że postępowanie tak wszczęte może toczyć się bez ograniczeń czasowych.

Kolejno, za zasadne Sąd Apelacyjny uznał odwołanie się również do pojęcia „odpowiedzialności dyscyplinarnej”. Analiza przepisów rozdziału 10 Karty Nauczyciela prowadzi do wniosku, że pojęcie odpowiedzialności dyscyplinarnej obejmuje ściganie i ukaranie.

Natomiast zgodnie z § 4 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 22 stycznia 1998 roku w sprawie komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli i trybu postępowania dyscyplinarnego, nie wszczyna się postępowania dyscyplinarnego, a wszczęte umarza, gdy nastąpiło przedawnienie odpowiedzialności dyscyplinarnej, o którym mowa w art. 81 ust. 1 ustawy.

Również przedstawiciele doktryny analizując art. 81 Karty Nauczyciela posługują się pojęciem odpowiedzialności dyscyplinarnej, a zatem dotyczącej ściągania i ukarania (Witold Ćwiek, Komentarz praktyczny ABC, Maria Szymańska, Karta Nauczyciela. Komentarz, LEX).

W powołanej już uchwale Sądu Najwyższego w sprawie I KZP. 18/12, wskazano, iż obecny system orzecznictwa dyscyplinarnego różnych grup zawodowych jest silnie zróżnicowany. Co prawda Sąd ten analizował kwestie dopuszczalności drogi odwoławczej do sądów powszechnych, możliwości wnoszenia dalszych środków zaskarżenia, jak i rodzajów procedury obowiązującej w toku poszczególnych etapów postępowania toczącego się w przedmiocie

odpowiedzialności dyscyplinarnej, to jednak kwestia przedawnienia odpowiedzialności zawodowej również nie przedstawia się jednolicie.

W ustawach: z 21 listopada 2008 roku o służbie cywilnej (art. 113 ust. 5), z 7 maja 2009 roku o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz nadzorze publicznym (art. 35 ust. 4), z 2 grudnia 2009 roku o izbach lekarskich (64 ust. 3 i 4) wprost uregulowano kwestie przedawnienia karalności przewinień dyscyplinarnych. Rozwiązanie zbliżone zaś do obowiązującego na mocy art. 81 ust. 1 Karty Nauczyciela zawiera art. 52 ustawy z 15 grudnia 2000 roku o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów.

Taka sytuacja nie jest korzystna z punktu widzenia konstytucyjnej zasady równości obywateli wobec prawa.

Analizując powyższe akty prawne pod względem momentu ich uchwalenia i wprowadzenia do porządku prawnego łatwo dostrzec, że najnowsze ustawodawstwo zawiera jednoznaczne uregulowania w zakresie przedawnienia tak ścigania jak i karalności, w przeciwieństwie do ustaw starszych.

W ocenie Sądu Apelacyjnego bardzo trudno byłoby znaleźć rzeczowe argumenty na rzecz tezy, że brak ingerencji ustawodawcy w uregulowanie z art. 81 Karty Nauczyciela dotyczące przedawnienia odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli jest wynikiem jego świadomego działania, a nie przeoczenia. Musiałyby to bowiem być argumenty, wskazujące na zasadność zupełnie odmiennego potraktowania w omawianym obszarze jednej grupy zawodowej – nauczycieli.

Podkreślić przy tym na zakończenie należy, że nawet w przypadku odpowiedzialności karnej za przestępstwa, jedynie w przypadku najcięższych zbrodni ustawodawca nie przewidział przedawnienia ich karalności (przepisów art. 101-103 k.k. nie stosuje się do zbrodni przeciwko pokojowi, ludzkości i przestępstw wojennych; przepisów art. 101-103 k.k. nie stosuje się również do umyślnego przestępstwa: zabójstwa, ciężkiego uszkodzenia ciała, ciężkiego uszczerbku na zdrowiu lub pozbawienia wolności łączonego ze szczególnym udręczeniem, popełnionego przez funkcjonariusza publicznego w związku z pełnieniem obowiązków służbowych – art. 105 k.k.). Zasada nieprzedawniania się z art. 105 k.k. została ujęta szerszej niż zawarte w art. 43 Konstytucji, zgodnie z którym zbrodnie wojenne i zbrodnie przeciwko ludzkości nie podlegają przedawnieniu.

Reasumując, wykładania gramatyczna art. 81 ust. 1 ustawy z 26 stycznia 1982 roku Karta Nauczyciela prowadzi do wniosków nieracjonalnych i nieakceptowalnych.

Przedawnienie karalności czynu uzasadniającego nałożenie kary na nauczyciela w postępowaniu dyscyplinarnym następuje po upływie po upływie 3 lat od popełnienia tego czynu. Jeżeli jednak czyn stanowi przestępstwo, okres ten nie może być krótszy od okresu przedawnienia karalności tego przestępstwa.

Obwinionemu zarzucono popełnienie czynu w dniu 10 lutego 2009r. co oznacza, że termin przedawnienia upłynął 10 lutego 2012r.

Prawomocne orzeczenie Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy MEN zostało ogłoszone w dniu 24 października 2012r. a więc już po upływie 3 letniego terminu przedawnienia liczonego zgodnie z przepisem art. 81 ustawy Karta Nauczyciela od dnia popełnienia czynu. Upływ tego terminu zgodnie z przepisem § 4 ust 1 pkt 6 Rozporządzenia MEN z dnia 22.01.1998r. w sprawie komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli i trybu postępowania dyscyplinarnego (Dz.U. 1998, Nr 15, poz. 64 ze zm), obliguje do umorzenia postępowania.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie przepisu art. 386 § 3 kpc w zw. z przepisem art. 77 ust 5a ustawy Karta Nauczyciela uchylił orzeczenia Komisji Dyscyplinarnych i umorzył postępowanie.

SSA Marta Sawińska SSA Dorota Goss-Kokot SSA Hanna Hańczewska-Pawłowska